

НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЛІНГВІСТИКИ ТА СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ
КАФЕДРА АНГЛІЙСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ І ПЕРЕКЛАДУ

ЗВІТ

з фахово-ознайомлювальної практики

студента 1 курсу 104 групи
спеціальності 035 “Філологія”
Ткачука Ярослава Дмитровича

База практики:

- Комп'ютерний клас 8.1412

Керівник практики
Поліщук Н. О.

Київ-2022

The Kystriksveien: Earth's most beautiful road trip?

Bucking and **weaving** along the **rugged** contours of Norway's fractured coastline, the 670km road to the Arctic is a triumph of human **ingenuity** and **perseverance**.

Norway's coastal road from the town of Stiklestad to the Arctic city of Bodø is a 670km journey between two very different worlds. It's also one of the most beautiful road trips on the planet.

At one end is the quiet sophistication of central Norway, with its perfectly **manicured meadows** and oxblood-red wooden cabins. At the other is the spare, serene beauty of the north: a world of **glaciers**, **ice-bound** mountains and empty, far horizons. Connecting the two, the Kystriksveien – a route also known as the Coastal Way or Fv17 – charts a **sinuous** path along the coast, bucking and weaving along rugged contours all the way to the Arctic.

The Scandinavian nation is blessed with one of the most beautiful yet difficult **stretches** of coast in Europe. Seeming to wrap itself around the country like a protective shield from the freezing Arctic, Norway's coastline appears to have shattered under the **strain**, **riven** as it is with islands and **fiords** cutting deep **fissures** inland. Along such a coast, it seems impossible that a road should exist here at all. In short, it seems like a miracle.

It was perhaps appropriate, therefore, that my road trip began, like so many European journeys, at a place of ancient **pilgrimage**.

Stiklestad is where the story of modern Norway began. It was here, in 1030, that the Christian

Кистриксвейен: найпрекрасніша екскурсія на Землі?

670-кілометрова дорога до Арктики, що **звивається** та **плететься** вздовж нерівних контурів скелястого норвезького узбережжя, - це тріумф людської **кмітливості** та **наполегливості**.

Норвезька прибережна дорога від містечка Стіклекстад до арктичного міста Буда - це 670-кілометрова подорож з одного світу в інший. Це також одна з найпрекрасніших дорожніх поїздок на планеті.

На одному кінці тиха витонченість центральної Норвегії, з її ідеально **доглянутими** **левадами** та криваво-червоними дерев'яними халупами. На іншому - вільна та безтурботна краса Півночі: світ **льодовиків**, гір, **покритих льодом** та чистих, далеких горизонтів. З'єднуючи ці два кінці, Кистриксвейен, шосе, також відоме як Прибережний шлях або Fv17 - прокладає **звивисту** стежку вздовж берегу, звиваючись та плетучись вздовж рапавих обрисів аж до Арктики.

Скандинавський народ благословенний одним з найгарніших наразі складних **розтяжень** берегу у Європі. Норвезьке узбережжя, що здається обмотаним навколо країни, наче захисний щит від морозної Арктики, виглядає зруйнованим під якоюсь **напругою**, **розколотим**, оскільки тут є острови та **фіорди**, що прорізають глибокі **розломи** всередині країни. Існування дороги вздовж такого берегу здається взагалі неможливим. Одним словом, це наче диво.

Тому, мабуть, було доречно, що моя подорож почалася, як і багато інших європейських подорожей, з місця стародавнього **паломництва**.

Стілкестада - це місце, де почалася історія сучасної Норвегії. Саме тут, у 1030,

King Olav Haraldsson was killed by a Viking army. Despite his apparent defeat, Olav and his death became *the rallying cry* for the spread of Christianity and a turning point in the struggle for a unified Norway, with the battle marking the beginning of the end for Viking Norway and its feuding chiefs. In 1164, Pope Alexander III confirmed Olav's sainthood, and *the site* of the battle – along with Trondheim's cathedral, where Olav's tomb remains – has been a place of pilgrimage ever since.

Stiklestad was a fitting place for me to begin my journey, because the Kystriksveien that *unfurls* away to the north also goes to the heart of how Norwegians see themselves and their nation.

Few, if any, countries in Europe overcame such *formidable* challenges as Norway in settling the land within their borders. Where Norway's leaders through the centuries used the story of Stiklestad to unify the country – building a strong national identity around the narrative of a united, independent and Christian country that had left behind its medieval past – its road builders and pioneers later stared down a forbidding Arctic and sub-Arctic climate and the challenges posed by a beautiful, but inhospitable *terrain* to *chisel out* routes like the Kystriksveien.

"We won the land" is something of a national mantra. Museums across the country construct exhibitions around the phrase, telling how Norway was tamed and made habitable. "If Mount Everest was in Norway," Stiklestad historian Mette Larsen told me, "We would have built a road to *the summit*."

At first, it was difficult to imagine what she meant. As I drove north from Stiklestad, the gentle, rural road *hugged* the water's edge to the provincial town of Steinkjer. Beyond Steinkjer, where Norway narrowed and headed for the Arctic, the Kystriksveien cut across an increasingly bare and *sparsely inhabited* land.

християнський король Олаф Харальдсон був убитий армією вікінгів. Незважаючи на його очевидну поразку, Олаф та його смерть стали *єднальним ключем* для поширення християнства та переломним моментом у боротьбі за об'єднання Норвегії, а битва означала кінець вікінгської Норвегії та її ворогів. В 1164, папа Олександр III проголосив Олафа святим, а *місце* битви, як і собор Трондхейма, де залишилась гробниця Олафа, відтоді стало місцем паломництва.

Скітлестад був для мене підходящим місцем для початку подорожі, оскільки Кистриксвейен, що *розгортається* аж до Півночі, також розкриває те, як норвежці бачать себе та свій народ.

Небагато європейських країн (якщо такі взагалі є) пройшли через настільки *суворі* випробування, як Норвегія у становленні земель в межах своїх кордонів. Там, де норвезькі правителі протягом століть використовували історію Стіклестада для об'єднання країни – створення сильної національної ідентичності на основі розповіді про об'єднану, незалежну та християнську країну, яка залишила за собою своє середньовічне минуле – будівельники її доріг та першопроходці проігнорували заборонений арктичний і субарктичний клімат, а також проблеми, пов'язані з красивою, але негостинною *місцевістю*, щоб *"вирізьбити"* автодороги, як-от Кистриксвейен.

"Ми здобули цю землю" – це щось на кшталт народної мантри. У всій країні музеї організовують виставки, пов'язані з цією фразою, розповідаючи як Норвегію "приручили" та зробили придатною для життя. "Якби гора Еверест була у Норвегії", – сказала мені стіклестадський історик Метте Ларсен, "Ми б проклали дорогу до *вершини*".

Спершу було важко уявити, що вона має на увазі. Поки я їхав на північ від Стіклестада, лагідна сільська дорога *пригортала* край води до провінційного містечка Стейнг'ер. А вже за Стейнг'ером, де Норвегія звужується у напрямку Арктики, Кистриксвейен

However, as the country turned wilder and signs of human presence *receded*, it quickly became clear that to build any roads along this fractured coastline was surely a triumph of human ingenuity and perseverance.

"In Norway, if there is an obstacle, like a mountain or a body of water, we build a road over it or around it, a bridge across it or a tunnel under it," said Larsen. "We have the longest road tunnels in the world. We build roads in places that others think are impossible. And where we can't build a tunnel, we send *a ferry*."

Back in the mid-20th Century, Larsen told me, road-building projects were about building character as much as they were about building a nation. In 1939, unemployed youth were put to work constructing the 108km Sognefjellet road across the roof of Norway and through what is now Jotunheimen National Park. A few years later, in the 1940s, nearly 150,000 prisoners and the unemployed were given the no-less-challenging task of taming the coastline with the Kystriksveien.

In Norway, if there is an obstacle, like a mountain or a body of water, we build a road over it or around it, a bridge across it or a tunnel under it

Some of the obstacles they faced soon became apparent. Not long before the town of Brønnøysund, where brightly painted wooden houses watched over waters that *lapped* at the city centre, stark rocky *outcrops* blocked the road's path, forcing it to find another route. Just off the coast, one such outcrop, Torghatten, rose from an island shore. It resembled nothing more than a *hunched* troll, frozen in stone and watching over the town. When the clouds rolled in, it *loomed* in and out of view, as if playing hide and seek.

перетинає все більш голу та *рідкозаселену* землю.

Однак, оскільки країна здичавіла та знаки людської присутності *зникли*, швидко стало зрозуміло, що будівництво яких-небудь доріг вздовж цього роздробленого узбережжя було однозначно тріумфом людської кмітливості та наполегливості.

"В Норвегії, якщо є якась перешкода, як-от гора чи водойма, ми будуємо дорогу над нею або навколо неї, міст через неї або тунель під нею," сказала Ларсен. "У нас найдовші автомобільні тунелі у світі. Ми будуємо дороги там, де інші думають, що їх і бути не може. А там, де не можемо прокласти тунель, ми відправляємо *пором*."

Ще в середині двадцятого століття, Ларсен розповідала, що проекти будівництва доріг ставили мету сформувати характер так само, як і націю. У 1939, безробітна молодь була залучена до будівництва 108-кілометрової дороги Согнеф'єлсвеген через "дах" Норвегії та сучасний національний парк Ютунхеймен. Пару років пізніше, у 1940-х, близько 150000 в'язнів та безробітних отримали не менш складне завдання "приручити" узбережжя до Кистриксвейен.

В Норвегії, якщо є певна перешкода типу гори або водойми, ми будуємо дорогу над нею або навколо неї, міст через неї або тунель під нею.

Деякі з перешкод, з якими вони стикались, незабаром стали очевидними. Незадовго дорогою до містечка Броннойсунд, де яскраво пофарбовані дерев'яні будинки стояли, спостерігаючи за водами, що *омивають* центр міста, міцні скелясті *виступи* перегородили дорогу, змушуючи знайти якийсь інший шлях. Якраз за берегом, один такий виступ, Торгхаттен, піднявся з-за берега острова. Він нагадував ніщо інше, як *згорбленого* троя, що скам'янілий спостерігає за містом. Коли зійшли хмари, він то *світився*, то зникав, наче грав у хованки.

Beyond Brønnøysund, I drove through an elemental landscape of rock and ice, water and hills. The road climbed higher with each passing kilometre and the land seemed increasingly *beset* with drama all the way into the small town of Sandnessjøen. Whereas Brønnøysund was marked by a single, troll-like reminder of the spirit world, Sandnessjøen went seven better: local legend has it that the seven summits of the Syv Søstre (Seven Sisters mountain peaks), which range from 910m to 1,072m, are female trolls suffering eternal punishment.

Stories such as these are as Norwegian as their can-do passion for building impossible roads. "We like to work hard," Larsen told me. "But we also like to tell stories. Look at the landscape you're travelling through. How could you not believe in trolls and fairies and mysteries? These are the stories we tell our children, but most of us end up believing them."

It was difficult to tell whether she was joking.

The road continued north, crossing Helgelandsbrua (the Helgeland Bridge), which made possible in five minutes what would otherwise involve an hour-long *detour*. Mountains, snow-capped until well into summer, rose all around. Although I had not yet entered the Arctic, the road *meandered* across high plateaus *denuded* of trees, *evoking* the Arctic in all but geography. Then it *descended* to the shores of lakes and harbours and fjords. Water was everywhere.

At the tiny village of Låvong, the road stopped at the water's edge. There was no bridge and it was impossible to see where it continued on the far side. No tunnel smoothed the way forward. I joined the long line of cars and waited for the ferry.

I got talking to Joost and Anneke Visser, Dutch campervanners who were driving the Kystriksveien for the fifth time. (Although you can drive the Kystriksveien year-round, it's at its best, and busiest, in summer.) "The first time we came, we couldn't believe how beautiful it was,"

Після Броннойсунда, я їхав через звичайний ландшафт скель та льоду, води та пагорбів. З кожним кілометром дорога піднімалася вище та земля наче поступово *огорталася* тривогою аж до маленького містечка Санднессйоеен. Якщо візитною карткою Броннойсунда було просте "тролеподібне" нагадування про світ духів, то у Санднессйоеені в сім разів краще: місцева легенда розповідає про сім вершин Шу-Сестре (гірський хребет Сім Сестер) висотами від 910 до 1072 метрів, жінок-тролів, що страждають від вічної кари.

Такі історії є таким же зразком менталітету норвежців, як і їхня наполеглива пристрасть до будівництва неможливих доріг. "Ми любимо працювати старанно", розповідала мені Ларсен, "Але також любимо розповідати історії. Поглянь на краєвиди, якими ти їдеш. Як можна не вірити у тролів, фей та чудеса? Це історії, які ми розповідаємо нашим дітям, шкода, більшість з нас перестають у них вірити."

Було важко зрозуміти, жартувала вона чи ні.

Дорога продовжувала вести на північ, перетнувши Гельгеландський міст, що дозволило зробити за п'ять хвилин те, що могло обійтися в годинний *об'їзд*. Гори, покриті снігом аж до літа, здіймалися навколо. Хоч я ще й не заїхав у Арктику, та дорога *звивалася* високогір'ями, *позбавленими* дерев, *нагадуючи* Арктику у всьому, крім географії. Потім вона *спускалась* до берегів озер, гаваней та фіордів. Вода була скрізь.

У крихітному селі Ловонг, дорога зупинилася на краю біля води. Моста не було, тож побачити здалеку куди вона вела далі було неможливо. Не було тунелю, що спрощував шлях вперед. Я приєднався до довгої автомобільної черги в очікуванні порома.

Я поговорив з Йостом та Аннеке Віссерами, голландськими кемперами, які їхали Кистриксвейеном вп'яте. (Хоч Кистриксвейеном можна їхати круглий рік, влітку він найкращий, та найбільш навантажений.) "Коли ми вперше прийшли,

said Joost. "Now we don't feel like it's summer unless we come and drive this road."

It's the most spectacular coast in Europe... Every time we drive this road, we discover something new

"It's the most spectacular coast in Europe," agreed Anneke. "Joost didn't want to come the first time. Now he's the one who can't get enough of it. And he's right. Every time we drive this road, we discover something new."

Like all Norwegian ferries, the boat arrived in its own time and was loaded and unloaded with characteristic Scandinavian *efficiency*. On the far side, at Nesna, another tiny Norwegian village, the road hugged the shoreline of fjords, never more than a few metres from the water's edge, passing *stilted* cabins and stone fences, as if *tracing* in outline the outermost perimeter of the northern European mainland.

Beyond the quiet little town of Stokkvågen, the Kystriksveien passed a World War Two-era fort at Grønsvik. In places, it felt as if there were nowhere for the road to go, its *onward* path blocked by a *sheer* mountain wall or a water-filled horizon. But every time, occasionally at the last minute, I discovered that the road builders of Norway had found a solution that carried me further north into a horizon filled with mountains.

At one point in the journey, on *the cusp* of the true Arctic, I pulled over to the side of the road. Steep mountains crowded the shore. The North Sea was a deep and perfect blue. And offshore, *craggy* islands rose from the ocean like the last stops on a journey out towards the very ends of the Earth.

On the hour-long Kilboghavn-Jektvik ferry, the route crossed a fjord that felt like open ocean, the far horizon filling with *jagged ridges*, one after the other, as far as the eye could see. Norway's favourite literary son, Henrik Ibsen, once described Norway's high country as "*palace piled*

ми не могли повірити наскільки тут красиво," сказав Йост. "Тепер ми не відчуємо літа, доки не прийдемо та поїдемо цією дорогою."

Це найбільш мальовничий берег Європи... Завжди проїжджаючи цією дорогою, ми відкриваємо щось нове.

"Це найбільш мальовничий берег Європи," погодилась Анеке. "Йост спочатку не хотів сюди їхати. Тепер він той, хто не може отримати достатньо. І він правий. Завжди, проїжджаючи цією дорогою, ми відкриваємо щось нове."

Як усі норвезькі пороми, човен прибув у свій час та завантажувався і розвантажувався з характерною скандинавською *продуктивністю*. Здалеку, біля Несни, ще одного маленького норвезького села, дорога охопила берегову лінію фіордів, не більше кількох метрів від краю води, через *дерев'яні* хижини та кам'яні огорожі, наче *окреслюючи* контуром північний край периметру європейського континенту.

Після маленького тихого містечка Стокквеген, Кистрисквейен проходить через форт часів другої світової у Гронсвіку. Подекуди здавалося, дорога вела в нікуди, її *подальший* шлях був перегороджений *суцільною* гірською стіною чи наповненням водою горизонтом. Але щоразу, часто в останню хвилину, я відкривав для себе факт, що норвезькі будівельники доріг знайшли рішення, що повело мене далі, на північ, до горизонту, насиченого горами.

В одну мить поїздки, на *порозі* справжньої Арктики, я з'їхав на узбіччя дороги. Круті гори скупчувались на березі. Північне море було глибоким та ідеально голубим. А за межами берегу, з океану підіймались *скелясті* острови наче останні зупинки дороги до самих кінців Землі.

Годину, на поромі Кілбогхамн-Єктвік, маршрут перетинав фіорд, що відчувалося, наче у відкритому океані, далекий горизонт з *зубчастими хребтами*, один за одним, наскільки це бачить людське око. Норвезький улюблений літературний син, Генрік Ібсен,

upon palace". Here more than ever, I knew what he meant.

Sometime after leaving Kilboghhamn, but before the ferry arrived at Jektvik, I crossed the Arctic Circle. To the north of this line, on 21 December, the year's shortest day, the sun will not rise; on 21 June, it will not set.

Each of the six ferry journeys along the route felt like *a rite of passage*, none more so than the crossing of the Arctic Circle. A line on the map shouldn't make a difference, but here the mountains seemed even higher, the ice a deeper shade of blue. There was a certain *gravitas* too, in the knowledge that the *vast* Svartisen ice cap, one of mainland Norway's largest, lay hidden from view just beyond the wall of mountains. Glacier tongues swept *steeply* down from the heights to the shores of cobalt-blue fjords that were themselves carved by glaciers in aeons past; some of the fjords here are more than 1km deep.

The wildly beautiful drive was nearly done. Traffic and noise and roadside buildings gathered on the final approach to Bodø. But one more surprise lay in wait: Saltstraumen, the largest *tidal maelstrom* on the planet. Looking for all the world like a horizontal waterfall, the 3km-long, 150m-wide Saltstraumen Strait *churns* with 400 million cubic metres of water every six hours. At its strongest, it resembles a series of giant *whirlpools* that threaten to suck everything down into unseen depths below the surface of the Earth. This being Norway, there is a bridge over it, and looking down on the *surging* waters from above, it was hard not to feel a sense of *vertigo*.

It was almost too much drama for one trip, too much beauty to take in, too much wonder to absorb. Not for the first time, I understood why Joost and Anneke returned to drive the Kystriksveien over and over again. I already knew that once was never going to be enough.

колись описав Норвегію як "*палац на палаці*". Тут, як ніколи, я розумів, що він мав на увазі.

За деякий час після відправлення з Кілбогхамну, але до прибуття в Єктвік, я перетнув Північне полярне коло. На півночі цієї лінії, 21 грудня, в найкоротший день року, сонце не сходить; 21 червня - не сідає.

Кожна з шести поромних подорожей вздовж траси здавалася *обрядом переходу*, не набагато більше, як перетин Північного полярного кола. Лінія на мапі не грає ролі, та гори тут здавались навіть вищими, а лід глибоким відтінком блакитного. Також була певна *важливість* усвідомлення того, що *величезна* льодовикова шапка Свартісен, одна з найбільших у материковій Норвегії, лежить схована від людського ока просто за гірською стіною. Льодовикові язики *круто* спускалися з висот берегів кобальтово-блакитних фіордів, що були власне розколоті льодовиками ще в минулих еонах; деякі з тутешніх фіордів сягають глибини більше кілометра.

Шалено прекрасна поїздка майже скінчилась. Транспорт, шум та придорожні будівлі зібралися на кінцевому під'їзді до Буде. Та нас чекала чергова несподіванка: Сальстраумен, найбільший *приливний вихор* на планеті. Споглядаючи за усім світом, наче горизонтальний водоспад, три кілометри в довжину, 150 метрів у ширину, Сальстрауменська протока *збовтує* 400 мільйонів кубічних метрів води кожні шість годин. В своїх повних силах, вона нагадує серію гігантських *вихорів*, що погрожують всмокстати все до небачених глибин під земну поверхню. Оскільки це Норвегія, над протокою був міст, та споглядаючи згори на хвилі, *що здійснюються*, важко було не відчуту *запаморочення*.

Було майже забагато тривоги за одну подорож, забагато краси, щоб сприняти, забагато чудес, щоб поглинути. Не тільки щойно я зрозумів чому Йост та Аннеке повертаються їхати сюдою знову і знову. Я вже знав, що одного разу ніколи не достатньо.

Where humans don't fear leopards

While leopards have been targeted for poaching or revenge killings in much of India, the people of Bera continue to live in peaceful cohabitation with the graceful *felines*.

Our 4x4 *negotiated* through *sparse woodlands* and eventually *heaved* its way up a steep *incline* before *jolting* to a stop. A vast, *boulder-strewn* landscape rolled out below us. This *undulating* terrain is the region of Gorwar, which *stretches* along the edge of the Aravalli Range in south-west Rajasthan.

We were on an early morning safari in the village of Bera, a three-hour drive from the tourist mecca of Udaipur, to witness an anomaly: human-leopard cohabitation, with zero conflict.

Leopard numbers have been on the rise in India in recent years, with a 2018 report estimating the population at 12,852. Human-animal conflicts and mutual *encroachments* in a densely populated country have been *inevitable*. The graceful felines have been *poached* for their *luscious* coats and other body parts that *fetch* huge prices in illegal markets. They have been killed by groups of villagers, a *retaliatory* measure for attacks on precious *livestock* or simply out of fear when the large cats have *strayed* into human spaces.

In the first six months of 2021, 102 leopards were poached and another 22 were killed by villagers. Between 2012 to 2018, 238 leopards were killed in the state of Rajasthan alone. And media reports of leopard attacks on humans have been alarmingly frequent.

In this remote, *pastoral* corner of Rajasthan, however, it has been a continuous saga of peaceful cohabitation between the leopards and the Rabaris, a *semi-nomadic* shepherding community that migrated to India from Iran more than a millennium ago. It is estimated that about 60 leopards, along with hyenas, desert foxes,

Там, де люди не бояться леопардів

Поки в більшій частині Індії леопарди є мішенню браконьєрів та жертвами вбивств із помсти, жителі Бери продовжують мирно співіснувати з цими граціозними *котячими*.

Наш 4x4 (позашляховик) *пробрався* через *рідколісся* та врешті-решт *піднявся* крутим *схилом* перед *поштовою*, щоб зупинитись. Неосяжний краєвид з *розкиданими валунами* розгорнувся під нами. Ця *хвиляста* місцевість - це регіон Горвар, що *протягається* вздовж краю хребта Араваллі на південному заході Раджастану.

Ми були на ранньому ранковому сафарі в селі Бера, тригодинною поїздкою від туристської мекки Удайпур, щоб стати свідком аномалії: співжиття людей та леопардів без жодних конфліктів.

Останнім часом кількість леопардів у Індії зростала, згідно зі звітом 2018 року там проживає 12852 леопарди. Конфлікти між людьми та тваринами, а також взаємні *зазіхання* у густонаселеній країні є *неминучими*. Граціозних представників котячих *використовують у браконьєрстві* заради їхнього *солодкого* хутра та інших частин тіла, які *сягають* величезних цін на незаконних ринках. Їх вбивають групами селян, *каральними* мірами атак на дорожочинну *худобу* або просто зі страху, коли великі коти *блукають* у людських просторах.

У першій половині 2021 року, 102 леопардів спіймали та ще 22 було вбито селянами. Між 2012 та 2018, 238 леопардів було вбито лише в самому штаті Раджастан. А репортажі ЗМІ про атаки леопардів на людей були тривожно частими.

Однак, у цьому віддаленому, *пастушому* куточку Раджастану, безперервна казка мирного співжиття леопардів та Рабарі, *напівкочового* пастушого суспільства, що мігрувало до Індії з Ірану більше, ніж тисячі років тому. Як відомо, близько 60 леопардів, а також гієн, феньків, диких кабанів, антилоп

wild boars, antelopes and other smaller animals, currently *prowl* this land.

The free-*roaming* big cats are known as Jawai leopards, named after *the dam* built on the Jawai River in 1957. The *pristine* body of water is the principal water source for the surrounding towns and villages, and an important wildlife habitat.

That morning, Pushpendra Singh Ranawat, a keen *conservationist* with a wealth of on-the-ground knowledge, *steered* me into the inner *recesses* of this "Leopard Country" that has one of world's highest leopard densities within its 25km radius around Bera. "There has not been a single incident of poaching in at least five decades," he said. "And importantly, leopards here do not consider human presence as a potential threat."

"That's pretty *remarkable*," I said with surprise.

"We will soon see," said Ranawat, as he *scanned* the *rock-ridden* landscape with his *field* glasses. We spent the next few minutes in silence, *punctuated* only by *the rustle* of wind passing through the desert bushes. The pleasant winter sun turned a little warmer, *glancing off* the chiselled boulders scattered around us.

A *shrill peacock* call cut through the quietude. Ranawat *stiffened*, re-focusing his binoculars and silently pointing towards a rock about 100m away, *pockmarked* with caverns and *crevices*. A full-grown leopardess *emerged* from a dark hollow, *stealthily slinking* along the edge of a stony *precipice*. She settled on a flat spot where the early-morning sun had spread its warmth. "This is Laxmi," Ranawat said. All the leopards of Jawai are known by individual names to the local community.

As two other safari vehicles *huffed up* the slope and *halted* beside ours, Laxmi fixed us with a *supercilious* stare, yawned and stretched with a feline *majesty*.

та інших менших тварин, нині *бродить* цими землями.

Великі коти, що вільно *блукають* відомі як джавайські леопарди, названі на честь *дамби*, збудованої над річкою Джавай у 1957. *Незаймана* водойма - це основне водне джерело для містечок та сіл навколо та важливе середовище життя в умовах дикої природи.

Того ранку, Пушепендра Сінгх Ранават, зацікавлений *еколог*, багатий на знання про наземне життя, *направив* мене до внутрішніх *ніш* цієї "леопардової країни", яка має одну з найбільших у світі густоту населення леопардів в межах 25-кілометрового радіусу навколо Бери. "Тут не було жодного випадку браконьєрства протягом щонайменше п'ятдесяти років" сказав він, "І що важливо, тут леопарди не вважають людську присутність потенційною загрозою."

"Це досить *дивовижно*," сказав я зі здивуванням.

"Скоро побачимо," сказав Ранават, *роздивляючись* через свої *похідні* окуляри краєвид, *забитий камінням*. Наступні кілька хвилин ми провели в тиші, яку *переривав* лише *шелест* вітру, що віяв через пустельні чагарі. Приємне зимове сонце трішки пригріло, *мимохідь зачіпаючи* точені брили, розкидані навколо нас

Пронизливий крик *навича* обірвав тишу. Ранават *закляк*, перевівши свій бінокль, мовчки вказавши на скелю, близько ста метрів від нас, *позначену* печерами та *ущелинами*. Доросла самка леопарда *вигулькнула* з темного дупла, *крадькома йдучи* по краю кам'яної *прірви*. Вона всілася на плоскій точці, де вранішнє сонце сяло своє тепло. "Це Лакшмі," сказав Ранават. Усі джавайські леопарди відомі місцевій громаді їхніми власними іменами.

Коли два інших сафарі-автомобілі *піднялися* схилом та *зупинились* біля нашого, Лакшмі зустріла нас *підозрілим* поглядом, позіхнула та потягнулася з котячою *величавістю*.

She then let out a call – something between a *grunt* and a meow – and on *cue*, two spotted furballs *sneaked out* of a rock hole and *tottered* to their mother to cuddle beside her. Soft *purrs* and playful *headbutts* followed from the family, seemingly *oblivious* to the presence of three vehicles and about a dozen onlookers.

After my morning safari, Ranawat and I met Sakla Ram near Jeewada village, about 17km from Bera. He had just finished cutting leaves and branches from the trees that border a thinly forested slope. "He has collected *fodder* for the young ones in his herd," said Ranawat, as we followed the Rabari herdsman. Ram's lanky, *sinewy* frame with a neat pack of *foliage* balanced on his lean shoulders made him look like a walking tree. We soon reached his house in Jeewada, a modest one-storey structure, where he lives with his family and goats.

"I have got 52," said Ram, as I watched him milk one of the goats. His youngest daughter, aged about four, sat by him with wide-eyed curiosity as I talked with her father, and a black goatling lazily *munched* on the leaves he had left on the floor of the goat shed.

"Have you lost any of them to leopard attacks?" I asked.

He nodded in affirmation, then added, "quite a few".

"How do you feel about it? Don't you feel angry about the loss?" I *probed*.

Ram's weather-beaten face broke into a melancholy smile. "It saddens me a lot," he said. "I tend to each member of my herd right from their birth here in this shed. But the leopards also have a right to food."

I was *taken aback* by the simple finality of his tone.

Тоді вона випустила клич - щось між *рохканням* та нявканням - і на *сигнал*, два плямисті клубочки шерсті *виповзли* з дупла та *хиткою ходою пішли* до своєї мами, щоб пригорнутися до неї. Ніжні *мурчання* та грайливі *удари головою* надходили з сім'ї, що наче *забула* про присутність трьох автомобілів та близько десяти спостерігачів.

Після свого ранкового сафарі, Ранават і я зустріли Саклу Рема поблизу села Джівада, близько сімнадцяти кілометрів від Бери. Він щойно закінчив зрізати листя та гілки з дерев, що межують зі злегка лісистим схилом. "Він зібрав *їжу* для малят з його череди", сказав Ранават, коли ми пішли за пастухом Рабарі. Худий та *жилавий* образ Рема разом зі скромним оберемком *листя*, що тримався на його худорлявих плечах, надавали йому вигляд ходячого дерева. Незабаром ми дійшли до його будинку в Джіваді, скромної одноповерхової будівлі, де він живе разом із сім'єю та козами.

"У мене їх 52," сказав Рем, коли я спостерігав, як він доїв одну із кіз. Його наймолодша дочка років чотирьох сиділа біля нього з витріщеними очима, сповненими цікавості, поки я говорив з її батьком, а чорне козеня ліниво *жувало* листя, що він залишив на підлозі козячого сараю.

"Ти втрачав якусь із них після леопардових атак?" запитав я.

Він стверджувально кивнув, додавши, "досить багато".

"І як? Злишся через втрату?" - *розпитував* я.

На обвітреному обличчі Рема з'явилася меланхолійна посмішка. "Дуже засмуче," сказав він. "Я доглядаю за кожним із мого табуну ще відколи вони щойно народились тут, у цьому сараї. Але ж леопарди також мають право на їжу."

Я був *вражений* простою остаточністю його тону.

A state-governed compensation package is available for loss of livestock due to leopard attacks, but the *elaborate* paperwork needed to submit a claim often *deters* villagers. And the Rabaris, worshippers of Hindu god Shiva, also consider the livestock killings as food offerings to the god. However, this does not explain brutal killings of leopards elsewhere in India, where Lord Shiva is a primary god.

Ram's *compassionate* response to the loss of his goats likely *stems* from his community's acceptance of the animals as an integral part of the ecosystem. This differs radically from the conventional narrative that advocates separately assigned territories for humans and wildlife. The British Ecological Society's journal published a study on human-leopard dynamics conducted by researchers from WCS India, Himachal Pradesh Forest Department and NINA, Norway. The researchers state that some rural communities in North India like Bera perceive the leopards as thinking beings, rather than instinct-driven *predators*, who have the ability to negotiate shared spaces with humans.

"Mutual respect is the operative word," said Ranawat later that day, as we strolled through the village of Peherwa, 20km from Bera. A long flight of white-painted stairs took us along a ridge *flanked* by overhangs, hollows and rock chambers to a small, rock-cut *shrine*.

"These are favourite *dens* for the leopards, as most of these caves are cross-ventilated," Ranawat said, explaining that local devotees have often spotted the big cats lounging here; and neither have ever felt threatened by the other's presence.

The hilltop temple looked out to *swathes* of farmlands *interwoven* with the *barren* landscape. "The villagers grow wheat, *millet* and mustard in these croplands," said Ranawat. "This is a land inhospitable for farming, and the leopards keep

Після втрати домашньої худоби згідно з нападами леопардів доступний пакет державної компенсації, але *розроблені* документи, що мають бути подані, часто *стримують* селян. І Рабаріс, поклонителі індуїському богу Шиві, також вважають вбивства худоби приношенням їжі богові. Однак, це не пояснює жорстокі вбивства леопардів у іншій частині Індії, де Шива - головний бог.

Снівчутлива відповідь Рема щодо втрати його кіз ймовірно *впливає* з того, що його спільнота сприймає тварин як невід'ємну частину екосистеми. Це кардинально відрізняється від загальноприйнятого нарративу, що виступає за окреме відведення територій для людей і природи. Журнал Британського Екологічного Суспільства опублікував дослідження динаміки відносин людей з леопардами, проведене дослідниками з WCS Індія, Лісового Відділення Гімачал Прадеш та Норвезьким Національним Інститутом Природодослідження. Дослідники стверджують, що деякі сільські громади в Північній Індії як Бера сприймають леопардів як істот, що здатні мислити, а не просто *хижаків*, що підкоряються інстинктам та можуть "торгуватись" спільною територією з людьми.

"Взаємоповага - робоче слово," сказав Ранават пізніше того дня, коли ми прогулювались селом Пехерва, що за 20 км від Бери. Довгий проліт білих фарбованих схід відніс нас вздовж хребта, *до якого прилягали* нависи, ущелини та скельні камери до малого, вирубаного в скелі *храму*.

"Це улюблені *лігва* леопардів, оскільки більшість з цих печер з перехресним провітрюванням," сказав Ранават, пояснивши, що місцеві ентузіасти часто бачили, як великі коти тут відпочивають; і ніхто з них не боявся людської присутності.

Храм на вершині пагорбу споглядав на *ділянки* фермерських земель, *що перепліталися* з *неродючим* ландшафтом. "На цих угіддях селяни вирощують пшеницю, *просо* та гірчицю," сказав Ранават. "Це земля несприятлива для сільського

the antelopes and wild boars off the *painstakingly* cultivated fields."

"So essentially, this is a symbiotic human-leopard relationship?" I asked.

Ranawat laughed out loud. "In a way, yes, however strange it might sound."

As the afternoon wore off, the desert sun mellowed and a wispy layer of fog *hovered* low on the horizon. This was the time for Bera's feline residents to come out of their cavern homes in search of food.

The days belong to humans, and the nights to the leopards

As an old Rabari saying goes, "The days belong to humans, and the nights to the leopards." However, *violation* of this basic rule worries Ranawat and others in his community. The easy ability to see what is one of the world's most *elusive* predators is becoming a major draw for both domestic and foreign tourists. Unregulated safaris, night safaris that are *disruptive* to the *nocturnal* cats, and *rampant* construction of hotels and guesthouses dangerously close to where the big cats dwell can *jeopardize* the delicate ecological balance that has previously been *sustained* in the region.

"This is why Jawai needs the status of a community reserve," said Ranawat. Introduced in the 2003 *Amendment* to the Indian Wildlife Protection Act, this designation recognises community-based initiatives to protect biodiversity, which would allow villagers to determine the extent of local development, restricting the number and scale of hotels in the zone. It would also allow them to prohibit night safaris and ensure that local communities continue to be employed in sustainable tourism initiatives in the region.

Furthermore, Ranawat said, "This human-leopard coexistence can only continue if the next

господарства, а леопарди тримають антилоп та диких кабанів подалі від цих *странно* культивованих полів.

"Значить все-таки, це і є симбіотичні відносини людей та леопардів?" спитав я.

Ранават засміявся на все горло. "В певній мірі, так, наскільки дивно це б не звучало."

Після обіду, пустельне сонце пом'якшало, а тонкий шар туману *висів* низько над горизонтом. Для котячих мешканців Бери це був час вийти зі своїх печерних домів у пошуках їжі.

Дні належать людям, а ночі леопардам.

Як каже старе прислів'я Рабарі "Дні належать людям, а ночі - леопардам." Однак, *порушення* цього основного правила хвилює Ранавата та інших членів його громади. Легка можливість побачити одного з найбільш *невловимих* хижаків світу стає головним привабленням як для місцевих, так і для іноземних туристів. Нерегульовані сафарі, нічні сафарі, *небезпечні* для *нічних* котів та *стрімке* будівництво готелів та будинків для гостей, що знаходяться небезпечно близько до місця, де мешкають великі коти, можуть *поставити під загрозу* нижній екологічний баланс, що попередньо *тримався* у цьому регіоні.

"Саме тому Джаваю потрібен статус громадського заповідника," сказав Ранават. Введене 2003 року в *Поправці* до Закону про Захист Дикої Природи Індії, це призначення визнає громадські ініціативи щодо захисту біорізноманіття, що дозволило б селянам визначити ступінь місцевого розвитку, обмежуючи кількість та масштаб готелів у цій зоні. Воно також дозволить їм заборонити нічні сафарі та запевнити, що місцеві громади продовжують бути задіяними у ініціативах сталого туризму в регіоні.

До того ж, Ранават сказав, "Це співіснування людей з леопардами продовжуватиметься

generation of Rabaris carry on their herding tradition."

The next morning, as we drove through the rugged Jawai terrain back to Udaipur, I spotted a couple of Rabari girls with a small herd of cows and buffaloes. Casually *clad* in urban attire, the teenage duo looked markedly different from the older female members of their community, who almost always appeared in traditional ghagra-cholis (humble daily wear) and loosely worn veils. The girls *wielded* wooden sticks – simple instruments traditionally used to control their livestock – and occasionally whistled sharply to keep the squad on track.

Intrigued, I asked the driver to stop the car, got out and approached them. They were high schoolers named Shila and Aarti, who tended to the cattle when their father was away on business. They told me that they plan to complete their education but would be happy to live the ancestral way of life around their livestock. "We love to take our animals to the *grazing pastures*," Shila said. Aarti smiled and nodded in agreement.

Based on their response, it seems like the human and feline residents of this barren land won't need to move out for greener pastures – at least, not anytime soon.

Cucuteni-Trypillia: Eastern Europe's lost civilisation

Excavated megaliths in Moldova, Romania and Ukraine reveal ancient cities shaped by advanced construction techniques and large populations.

"You know there is a book by Jules Verne called the Mysterious Island, where people find themselves on an island and begin to build a civilisation?" asked Mykhailo Videiko, an archaeologist at Borys Grinchenko Kyiv

лише тоді, якщо наступне покоління Рабаріс продовжить свої пастуші традиції."

Наступного ранку, коли ми проїхали через схилу місцевість Джавай назад до Удайпура, я помітив пару рабарійських дівчат з маленькою отарою корів та буйволів. Повсякденно *одягнені* у міське вбрання, двоє підлітків помітно відрізнялись своїм виглядом від старших представників їхнього суспільства, які майже завжди з'являлися в традиційному хагра-чолі (скромний щоденний одяг) з нещільно одягненими фатами. Дівчата *тримали* дерев'яні палички – звичайні інструменти, що традиційно використовують для контролю їхньої худоби – та час від часу різко свистіли, щоб тримати стадо в русі.

Заінтригований, я попросив водія зупинити автомобіль, вийшов та послідував за ними. Це були старшокласниці, яких звали Шила та Аарті, які доглядають за худобою, поки їхній батько у відрядженні. Вони сказали мені, що планують отримати повну освіту, але також хотіли б прожити як їхні предки, навколо худоби. "Ми любимо виганяти наших тварин на *пасовисько*," сказала Шила. Аарті усміхнулася та кивнула в знак згоди.

Судячи з їхньої відповіді, здається, що людям та котячим мешканцям цієї неродючої землі не треба буде йти кудись далі у пошуках більш зелених пасовищ – принаймні, найближчим часом.

Кукутень-Трипілля: Втрачена цивілізація Східної Європи

Розкопані стоянки в Молдові, Румунії та Україні розкривають давні міста, сформовані передовими методами будівництва та великим населенням.

"Знаєте книгу Жуля Верна під назвою "Таємничий острів", де люди знаходяться на острові та починають будувати цивілізацію?" спитав Михайло Відейко, археолог Київського університету імені Бориса

University in Ukraine. "But here it is not a fictional story," he paused. "This is a real story." Silenced twice, once by time and again by politics, the ancient civilization of Cucuteni-Trypillia is once again finding voices to share its story.

The story of Trypillia, as it is commonly known, started 7,000 years ago in what is now Eastern Europe, primarily Moldova, Romania and Ukraine. Excavated settlements offer modern archaeologists one of the earliest known examples of urbanisation and suggest a population that exceeded one million people

The people of Trypillia "managed to implement almost all technological innovations of their time," said Videiko. Advanced *kilns* supported sophisticated pottery decorated with patterns and colour. Construction techniques allowed for buildings as large as 700sq m. Found objects indicate a culture that worshipped goddesses.

Trypillia research was initially *embraced* by the Soviet Union, which funded archaeological projects. Communist officials seized on parallels between the impressive ancient civilisation and Marxist ideology that promoted a classless society with no private ownership. It was thought that "Trypillia was a wonderful illustration of a pre-class, classless society or primitive communism," said Videiko. But when indications that Trypillia may not have been the classless utopia it first appeared, things quickly changed.

"As archaeologists are digging more, they start discovering megasites of Trypillia civilization. They start finding all these huge buildings. And the question arises: Could this all be done by a classless society?" said Videiko.

In the years that followed, researchers who challenged the official propaganda were deemed enemies of the state. Archaeologists *fled*, and some were convicted as members of a terrorist

Грінченка. "Але в даному випадку, це не вигадана історія," зупинився. "Це справжня історія." Двічі заглушена, спочатку часом, потім політикою, давня цивілізація Кукутень-Трипілля знову знаходить голос, щоб поділитись своєю історією.

Історія Трипілля, як відомо, почалася 7000 років тому в сучасній східній Європі, насамперед Молдові, Румунії та Україні. Розкопані поселення пропонують сучасним археологам один з найдавніших відомих прикладів урбанізації та свідчать про населення вище мільйона.

Трипільцям "вдалося впровадити майже всі технологічні новинки того часу," сказав Відейко. Прогресивні *печі* підтримували витончену кераміку, оздоблену візерунками та кольорами. Технологія будівництва дозволяла будівлі площею до 700 квадратних метрів. Знайдені об'єкти засвідчують існування культури, що поклонялась богиням.

Дослідження трипільської культури спочатку *підтримувались* Радянським Союзом, що фінансував археологічні проекти. Комуністи-чиновники захопилися за паралелі між вражаючою давньою цивілізацією та марксистською ідеологією, яка пропагувала безкласове суспільство без приватної власності. Вважалося, що "Трипілля було чудовою ілюстрацією докласового, безкласового суспільства або первісного комунізму," сказав Відейко. Але коли з'явилися фактори того, що Трипілля могло бути не тією безкласовою утопією, все швидко змінилось.

"Оскільки археологи все більше копають, вони починають досліджувати осередки трипільської цивілізації. Вони знаходять всі ці великі будівлі. Тоді виникає питання: Це все могло зробити безкласове суспільство?" сказав Відейко.

З роками дослідники, що заперечували офіційну пропаганду були *визнані* ворогами держави. Деякі археологи *втекли*, інші були засуджені як члени терористичної

spy organisation. Books that furthered the study of Trypillia were published outside the country, but, said Videiko, "Those books never reached Ukraine. They were researching something but almost no one here knew about it. Those who knew, remained silent."

Today, Trypillia's legacy is being *revived* through fashion. Ukrainian designer Svitlana Bevza has found inspiration in the female-centred art of the ancient civilisation and uses her line of Trypillia-influenced clothing and jewellery as a way of celebrating the culture, its reverence toward women and its connection to nature. She said it's unjust that "this great culture is not that well-known in the world – as Egyptian, for instance. There was no voice in the world who could talk about this culture".

An advanced civilization built from nothing is not just the stuff of fantasy novels, it's also the true story, being told once again, of Cucuteni-Trypillia.

шпигунської спілки. Книжки, що сприяли вивченню Трипілля були видані за кордоном, проте, як казав Відейко, "Ті книжки ніколи не дійшли до України. Щось досліджували, але тут майже ніхто не знав про це. Хто знав, той мовчав."

Сьогодні, трипільська спадщина *відроджується* через моду. Український дизайнер, Світлана Бевза знайшла натхнення у жіночому мистецтві давньої цивілізації та використовує свою лінію трипільського одягу та прикрас як спосіб прославлення культури, її пошани до жінок та зв'язку з природою. Вона сказала, що це несправедливо, що "така велика культура не настільки відома у світі, як, наприклад, єгипетська. Жоден голос світу не говорив про цю культуру".

Розвинута цивілізація, побудована з нічого це не просто сюжет фентезі-романів, це також правдива історія Кукутені-Трипілля, яка повторюється знову.

GLOSSARY

- 1) **barren** /'bær.ən/
1. **Безплідний, неродючий, неврожайний**
2. **Бідний, пустий** (про будівлю - "the sports hall turned out to be a rather barren concrete building")
- 2) **beset** /bɪ'set/
1. **Оточений, перегороджений чимось, озгорнутий** (With the amount of traffic nowadays, even a trip across town is beset by/with dangers.)
- 3) **boulder-strewn** /'bəʊldə-stru:n/
1. **З розкиданим камінням, валунами**
- 4) **to buck** /bʌk/
1. **чинити опір, відмовлятися**
As a designer, she bucked the trend and succeeded with her own original ideas.
2. **брикатися** (про коня)
The horse bucked every time he got in the saddle.
3. тут: **плетися**
- 5) **to chart** /tʃɑ:t/ /tʃɑ:rt/
1. **планувати** (щось)
- 6) **to chisel out** /'tʃɪz.əl aʊt/
1. **вирізьблювати (долотом, зубилом)** (carefully chisel out a groove for the hinge)
- 7) **churn** /tʃɜ:n/
1. **збивати, збовтувати, спінювати, колотити** ("the cream is ripened before it is churned")
іменник:
1. **мішалка, маслоробка** ("a milk chum, a better chum")
2. **відтік** (Internet and cable television companies suffer from a high churn rate.)
- 8) **compassionate** /kəm'pæʃ.ən.ət/
1. **Співчутливий, жалісливий, милосердний** ("I allowed him to go home on compassionate grounds")
- 9) **clad** /klæd/
1. (про людину) **одягнений, (про річ) накритий** ("they were clad in T-shirts and shorts")
- 10) **conservationist** /,kɒn.sə'veɪ.ʃən.ɪst/
1. **еколог, охоронець природи** ("Conservationists are fighting to save the tiger.")

2. тут: **прокладати, накреслити, намітити на карті** (*Cook charted the coasts and waters of New Zealand*)
3. **увійти в музичний чарт**

11) **craggy** /'kræg.i/

1. **скелястий** ("a craggy coastline")

12) **crevice** /'krev.ɪs/

1. **Щілина, ущелина, розколина** ("many creatures hide in crevices in the rock")

13) **cue** /kju:/

1. **Сигнал, репліка, знак** ("They started washing up, so that was our cue to leave the party.")
2. **Кийок**

14) **cusp** /kʌsp/

1. тут: **мис, пік, ріг, поріг**
2. **межа** ("those on the cusp of adulthood")

15) **dam** /dæm/

1. **Дамба, гребля** (іменник)
2. **Будувати дамбу, греблю** (дієслово - "the river was dammed to form Lake Powell")

16) **deem** /di:m/

1. **Вважати, визнавати** ("the event was deemed a great success")

23) **efficiency** /i'fɪ.ə.n.si/

17) **den** /den/

1. **Барліз, нора, лігво**
2. **Жити в барлізі** ("the cubs denned in the late autumn")

18) **denude** /di'nju:d/

1. **Оголювати, позбавляти, відбирати, віднімати** (almost overnight the Arctic was denuded of animals)

19) **(to) descend** /di'send/

1. **Опускатися, низійти** (the aircraft began to descend)
2. **Спускатися, сходити** (a side road descended into the forest)
3. **Походити з (родини)** (she is descended from Charles II)

20) **deter** /di'tɜ:r/

1. **Стримувати, утримувати, зупиняти** ("only a health problem would deter him from seeking re-election")

21) **detour** /'di:tɔ:r/

1. **Об'їзд, обхідний шлях** (he had made a detour to a cafe)

22) **disruptive** /dis'rʌp.tɪ/

1. **Руйнівний, небезпечний** ("the hours of work are disruptive to home life")

27) **emerge** /i'mɜ:dʒ/

1. **Продуктивність** (“greater energy efficiency”), **спритність, працездатність**

24) **elaborate** /i'laeb.ə:ət/

1. **Складний, детально розроблений, досконалий**
2. **Розробляти, розвивати**
3. **Виробляти** (в біології - “many amino acid and peptide hormones are elaborated by neural tissue”)

25) **elusive** /i'lu:.sɪv/

1. **Невловимий, недосяжний** (“success will become ever more elusive”), **невизначний**

26) **embrace** /ɪm'breɪs/

1. **Обіймати** (“Aunt Sophie embraced her warmly”)
2. **Приймати, підтримувати** (“besides traditional methods, artists are embracing new technology”)
3. **Обійми** (“they were locked in an embrace”)

31) **feline** /'fi:.lam/

1. **Котячі** (лев, рись, леопард тощо) (*a wildlife park with tigers and various other felines*)

32) **fetch** /fetʃ/

іменник

1. **зусилля**
2. **хитрощі** (“it is no ingenious fetches of argument that we want”)

дієслово

1. **З'являтися, вигулькнути, спливати** (“black ravens emerged from the fog”)

28) **encroachment** /ɪn'krəʊtʃ.mənt/

1. **вторгнення, захоплення, замах, зазіхання** (“minor encroachments on our individual liberties”)

29) **to evoke** /ɪ'vəʊk/

1. **Нагадувати, викликати, пробуджувати** (*the sight of American asters evokes pleasant memories of childhood*)

30) **excavate** /'ek.skə.veɪt/

1. **Видобувати** (діру) (“the cheapest way of doing this was to excavate a long trench”)
2. **Викопувати, розкопувати** (“the site was excavated in 1975”)

36) **flank** /flæŋk/

1. **Пригаляти, розташуватись обабіч**
2. **Бік** (людини або тварини)
3. **Фланг** (“the left flank of the Russian Third Army”)

37) **flee** /fli:./, fled (минулий час)

1. **Втікати, тікати** (“a man was shot twice as he fled from five masked youths”)

1. **принести, викликати** (“he ran to fetch help”)
2. **сягати, досягати (певної ціни)** (“handwoven blankets and rugs that can fetch as much as \$45,000”)
3. **приваблювати** (“Nadine thought his deductions were good, but she was not as fetched by them as Larry was”)

33) **field** /fi:ld/ (прикметник)

1. **Польовий, похідний** (“field observations”)

38) **fodder** /'fɒd.ər/

1. **Їжа, корм, наживка**
2. **давати корм, годувати** (“the animals need foddering”)

34) **fissure** /'fi:ʒ.ər/

1. **Розлом, глибока тріщина в гірській місцевості** (також на скелястій або льодовій поверхні)
2. **Довга, глибока западина на поверхні людського тіла** (*The embryonic fissure, which reaches the peripheral retina at the ventral-nasal aspect of the eye, was used as a landmark.*)
3. **фісура** - поглиблення в емалі зуба

39) **foliage** /'foʊ.li:ɪdʒ/

1. **Листя, зелень** (“healthy green foliage”)

35) **fjord** /fjɔ:d/

1. **фіорд** - довга вузька, морська затока між крутими горами, що тягнеться далеко усередину узбережжя, часто зустрічається в Норвегії (*At the foot of the waterfall trail passes the famous tourist route that runs through the fjord Hardanger.*)

40) **formidable** /fɔ:'mɪd.ə.bəl/

1. **суворий, грізний** (“a formidable opponent”).

41) **glance off** /glɑ:ns ɒv/

1. **Задіти мимохідь** (“The bullets glanced off the car.”)

46) **halt** /hɒlt/

1. **Зупинити, призупинити**
2. **Зупинка, перерва** (“a halt in production”)
3. **Кульгавий**

42) **glacier** /'glæ.s.i.ər/

47) **headbutt** /'hed.bʌt/

1. льодовик

1. **Удар головою** (“he tries a headbutt, which I dodge”)

43) **gravitas** /'græv.i.tæs/

1. **Важливість, серйозність, урочистість манери.** (“a post for which he has the expertise and the gravitas”)

48) **to heave** /hi:v/

1. **підняти щось важке або підніматись** (she heaved the sofa back into place)
2. **полегшено зітхнути** (“he heaved a euphoric sigh of relief”)

44) **grazing** /'greɪ.zɪŋ/

1. **Пасовисько** (“pastures and rough grazing”)

49) **hover** /'hɒv.ər/

1. **Ширяти, зависати (в повітрі), коливатись** (“Army helicopters hovered overhead”)
2. **Ширяння**

45) **grunt** /grʌnt/

1. **Бурчання, рохкання, хрюкання**
2. **Рядовий солдат** (“He still thinks like a grunt in the trenches.”)
3. **Коблер** (страва) (“Try our recipe for blueberry grunt.”)

50) **huff** /hʌf/

1. **Гніватися, драгуватися, ображатися** (“Huh!’ Nanny huffed”)
2. **Гудіти, задихатись, пурхати**, тут - “huffed up - піднялися”
3. Тут: **huffed up** - “піднялися”

51) **hunched** /hʌntʃt/

1. **згорблений, сутулий, схилений** (He stood with his shoulders hunched and his head down.)

56) **interweave** /,ɪn.tə'wi:v/, *interwoven* - 3rd form

1. **Переплітати** (“She has created an intriguing story by skilfully interweaving fictional and historical events.”)

52) **incline** /ɪn'klaɪn/

іменник:

1. **Нахил, схил** (“the road climbs a long incline through a forest”)

57) **jagged** /'dʒæɡ.ɪd/

1. **Зубчастий, зазублений** (“the jagged edges gashed their fingers”)

дієслово:

1. **Перекопати** (“The prime minister is believed to be inclining towards an April election.”)

2. **Відхиляться** (“she's inclined to gossip with complete strangers”)
3. **Перехиляються, нахиляються** (“the bunker doors incline outward”)

53) **inevitable** /ɪˈnev.ɪ.tə.bəl/

1. **неминучий, незмінний, невід’ємний, невідворотний** (“war was inevitable”)

54) **ingenuity** /ɪ.n.dʒəˈnju:.ə.ti/

1. **винахідливість, кмітливість** (human ingenuity)

55) **inhabited** /ɪnˈhæbɪtɪd/

1. **населений, заселений** (These remote islands are inhabited only by birds.)

61) **lap** /læp/

1. **Омивати** (про водойму; the waves lapped the shore)
2. **Охоплювати, загортати, загинати**
3. **Плескати, хлюпати** (про тварину)

62) **livestock** /ˈlɪv.stɒk/

1. **Худоба, скотина, домашня худоба** (“markets for the trading of livestock”)

63) **to loom** /lu:m/

1. **Замаячити** (засвітитись у темряві), **вималюватись, набути загрозливих розмірів** (vehicles loomed out of the darkness)

58) **jeopardize** /ˈdʒep.ə.daɪz/

1. **Ставити під загрозу, піддати ризику** (“a devaluation of the dollar would jeopardize New York's position as a financial center”),

59) **jolt** /dʒɔʊlt/

1. (дієслово) **випорсати, виштовхнути** (“a surge in the crowd behind him jolted him forward”)
2. (іменник) **поштовх, струс, удар** (“he felt a jolt when the plane started to climb”)

60) **kiln** /kɪln/

1. **Піч** (“porcelains decorated with pictures inspired by poetry might have appeared in the earlier imperial kilns.”)

68) **meadow** /ˈmed.əʊ/

1. **левада, луг, квітуча поляна/залявина** (a path through the meadow to the village.)

69) **meander** /miˈæn.dər/

1. **Звиватися** (про річку, струмок) “a river that meandered gently through a meadow”

70) **millet** /ˈmɪl.ɪt/

1. **Просо, пионо** (“The growth and development of pearl millet as affected by plant population.”)

64) **luscious** /'lʌf.əs/

1. **соковитий, солодкий, ароматний** (“a luscious and fragrant dessert wine”)

65) **maelstrom** /'meɪl.strəm/

1. **Вир, вихор** (*Vortices known as whirlpools or maelstroms up to in diameter and in depth are formed when the current is at its strongest.*)

66) **majesty** /'mædʒ.ə.sti/

1. **Величавість** (“experience the majesty of the Rockies”)
2. **Величність** (“the majesty of the royal household”)

67) **manicured** /'mæn.ɪ.kjʊəd/

1. **той, що має манікюр**
2. тут: **доглянутий, охайний, чистий** (про сад, галявину)

75) **oblivious** /ə'blɪv.i.əs/

1. **Забудькуватий, неуважний, той, хто забув** (“she became absorbed, oblivious to the passage of time”)

71) **munch** /mʌntʃ/

1. **Голосно жувати, чавкати** (“he munched a chicken wing”)

72) **negotiate** /nə'gəʊ.fi.ət/

1. **Обговорити, вести переговори, домовлятися** (“The government has refused to negotiate with the strikers.”)
2. **Знайти вихід, рішення** (“there was a puddle to be negotiated”)
3. **Укласти договір, контракт** (“We can negotiate any single cheque up to the value of £2000.”)
4. **Пробратися, проїхати складним шляхом** (ТУТ)

73) **nocturnal** /nɒk'tɜː.nəl/

1. **Нічний** (“most owls are nocturnal”)

74) **nomadic** /nəʊ'mæd.ɪk/

1. **Кочовий, бродячий, мандрівний** (“nomadic herdsmen”), “semi-nomadic” - напівкочовий.

80) **passage** (іменник) /'pæs.ɪdʒ/

1. **Проїзд, рейс**
2. **Коридор, прохід** (*the larger bedroom was at the end of the passage*)
3. **Перехід** (*an allegory on the theme of the passage from ignorance to knowledge*)
4. **Стаття, пасаж** (*Several passages from the book were printed in a national newspaper*)
5. **Прохід** (в людському тілі - *the nasal passages, the anal passage*)

passage (дієслово)

1. **проводити, транспортувати** (“each recombinant virus was passed nine times successively”)

passage (прикметник)

1. **перепускний**

76) **onward** /'ɒn.wəd/

1. **Подальший, що прямує далі** (the onward march of history)

81) **pastoral** /'pɑː.stər.əl/

прикметник:

1. тут: **пастушачий, пастуший** (scattered pastoral farms)
2. **пастирський, душпастирський**

іменник:

1. **пастораль** (літ. жанр)

77) **outcrop** /'aʊt.krɒp/

1. **Оголення, вияв, відступ гірських порід** (dramatic limestone outcrops)

82) **pasture** /'pɑː.s.tʃər/

1. **Пасовисько, пасовище, паша** (“areas of rich meadow pasture”)

78) **outline** /'aʊt.laɪn/

1. тут: **контур** (“fill in the outlines with color”)
2. **нарис, обрис, конспект** (“an outline of the theory of evolution”)

83) **peacock** /'piː.kɒk/

1. **Павич**
2. **Красуватись, запиндючитись, чванитись** (“he peacocks in front of the full-length mirror”)

79) **painstakingly** /'peɪnz.teɪ.kɪŋ.li/

1. **Старанно, копітко, ретельно** (“the property has been painstakingly restored by its current owners”)

84) **perseverance** /,pɜː.sɪ'vɪə.rəns/

1. **наполегливість, завзятість** (his perseverance with the technique illustrates his single-mindedness)

85) **pile** (дієслово) /paɪl/

1. **згрупувати** (“she piled all the groceries on the counter”)
2. **товпитися, купчитися** (“ten of us piled into the minibus”)
3. **забивати палі** (“an earlier bridge may have been piled”)

90) **predator** /'pred.ə.tər/

1. **Хижак** (“wolves are major predators of rodents”)
2. **Насильник** (“a website frequented by sexual predators”)

4. “*palace piled upon a palace*” - “**палац на палаці**”

pile (іменник) /paɪl/

1. **куча** (“*he placed the books in a neat pile*”)
2. **паля, вістря, стояк**

86) **pilgrimage** /ˈpɪl.ɡrɪ.mɪdʒ/

1. **паломництво, мандри пілігрима** (*he wanted to go on a pilgrimage to Santiago de Compostela*)

91) **pristine** /ˈprɪs.tiːn/

1. **Первозданний, незайманий, чистий, неушкоджений** (“*pristine copies of an early magazine*”)

87) **roach** /rəʊtʃ/

1. **Пашотувати** (яйця)
2. **Незаконно привласнювати, красти** (територію)
3. **Незаконно полювати, шахраювати, займатись браконьєрством** (*zero-grazing saves the fields from roaching*).

92) **probe** /prəʊb/

1. **Випитувати, розпитувати, дізнаватись інформацію, досліджувати** (“*researchers probing the digestive glands of mollusks*”)
2. **Медичний зонд**

88) **pockmark** /ˈpɒk.mɑːk/

1. **Віспина, ряботина**
2. **Залишати відбитки, позначки** (“*the area is pockmarked by gravel pits*”)

93) **prowl** /praʊl/

1. (дієслово) **нишпорити, бродити** (“*black bears prowl the canyons*”)
2. **обишук, нишпорка** (“*I met her once on one of my off-duty bookstore prowls*”)

89) **precipice** /ˈpres.ɪ.pɪs/

1. **Прірва, обрив** (“*we swerved toward the edge of the precipice*”)

94) **punctuate** /ˈpʌŋk.tʃuː.ət/

1. **Підкреслювати, ставити розділові знаки** (“*they should be shown how to set out and punctuate direct speech*”)
2. **Перебивати, переривати**

95) **purr** /pɜː/

1. **муркотіння, воркотіння**
2. **муркотіти, воркотати** (“*the cat purred loudly, rubbing against her legs*”)

100) **retaliatory** /rɪˈtæ.l.i.ə.tər.i/

1. **Каральний, репресивний, одержаний у відповідь** (“*fears of a retaliatory attack by the victim's friends*”)

96) **rallying** /'ræliŋ/

1. **єднальний, той, що гуртує**(від “rally - гуртувати, об’єднувати”)
a rallying cry - об’єднальний клич

97) **rampant** /'ræm.pənt/

1. **Нестримний, буйний, лютий**
 (“*political violence was rampant*”)
2. **Здиблений** (про тварину - “*two gold lions rampant*”)
3. **Нерівний, стрімкий** (про архітектуру)

98) **recede** /ri'si:d/

1. **Зникати** (*If a man has a receding hairline, he is losing the hair from the front of his head.*), згасати, відступати
2. **Знижуватись**

99) **remarkable** /ri'ma:kə.bəl/

1. **Дивовижно, мітко, чудово** (“*a remarkable coincidence*”)

105) **riven** /'riv.ən/

1. **розколотий, розтятий** (*It was a community riven by hatred.*)

106) **roam** /rəʊm/

дієслово:

1. **Блукати, тинятися, мандрувати**
 (“*tigers once roamed over most of Asia*”)
2. **Дзвонити за кордон**

іменник:

1. **блукання, мандри**

107) **rugged** /'rʌg.ɪd/, прикметник

101) **revive** /ri'veɪv/

1. **Відроджуватись, відновлюватись, оживати, воскресати.** (“*both men collapsed, but were revived*”).

102) **rock-ridden** /rɒk-'rɪdn/

1. **Забитий камінням**

103) **ridge** /rɪdʒ/

1. **Хребет, кряж, гребінь** (“*the northeast ridge of Everest*”)

104) **rite** /raɪt/

1. **Звичай, церемонія, обряд** (“*the rite of communion*”)

110) **sheer** /ʃiə/

1. **Чистий, істинний, абсолютний, очевидний** (“*she giggled with sheer delight*”), тут: суцільний

111) **shrill** /ʃrɪl/

1. **Різкий, пронизливий, надокучливий**
 (“*a shrill laugh*”)
2. **Викрикувати, пронизливо кричати**

112) **shrine** /ʃraɪn/

1. тут: **нерівний, кострубатий, горбастий, схилястий** (про дорогу), **незручний для поїздки; з скелястою, нерівною поверхнею** (a rugged coastline)
2. **міцний, сильний, захищений**
- 108) **rustle** /rʌsəl/
 1. **Шелестіти, шарудіти, шурхотіти**
 2. **Викрадати** (“a murdered rancher whose cattle were being rustled”)
 3. **Шелест, шурхіт**
- 109) **scan** /skæn/
 1. **Видивлятися, роздивлятися, вивчати** (“he raised his binoculars to scan the coast”)
 2. **Перевіряти, сканувати**
 3. **Перевірка, скан**
- 110) **sinuous** /'sm.ju.əs/
 1. **звивистий, хвиленодібний, хвилястий** (a sinuous trail through the forest)
- 111) **sneak out** /sni:k aʊt/
 1. **Вислизнути, втекти** (“One day, Irene and Henry sneak out of the Tweenie town to visit the Phibs.”)
- 112) **slink** /slɪŋk/
 1. **іти крадькома** (“the fox came slinking through the woods”)
- 113) **sinewy** /'sm.ju:i/
 1. **Жилавий, м'язистий** (“The fighter had a strong, sinewy body.”)
- 114) **site** /saɪt/
 1. тут: **місце, місце розташування, місцезнаходження, а також місце для забудови** (the proposed site of a hydroelectric dam)
 2. **веб-сайт**
- 115) **sinuous** /'sm.ju.əs/
 1. **звивистий, хвиленодібний, хвилястий** (a sinuous trail through the forest)
- 116) **sneak out** /sni:k aʊt/
 1. **Вислизнути, втекти** (“One day, Irene and Henry sneak out of the Tweenie town to visit the Phibs.”)
- 117) **slink** /slɪŋk/
 1. **іти крадькома** (“the fox came slinking through the woods”)
- 118) **stem** /stem/
 1. **Походити з** (“many of the universities' problems stem from rapid expansion”)
 2. **Припасовувати стебла, чистити**
 3. **Стебло, стовбур, стрижень**
- 119) **stiffen** /'stɪf.ən/
 1. **Застигнути, залякнутися, заціпеніти** (“he stiffened his knees in an effort to prevent them from trembling”)
- 120) **stilted** /'stɪl.tɪd/
 1. **Дерев'яний** (зроблений з дерева - “villages of stilted houses”)
 2. **Дерев'яний** (в переносному значенні про людину або її поведінку - “we made stilted conversation”)

118) **sparse** /spa:s/

1. **Рідкий, рідкісний, розсіяний** (*sparse woodlands* - рідколісся)

119) **sparsely** /'spa:s.li/

1. **рідко, слабо, негусто** (про малозаселену землю чи країну; "a *sparsely populated region*")

120) **stealthily** /'stel.θəl.i/

1. **Крадькома, тишком-нишком** ("I *woke up and stealthily crept downstairs*")

126) **strain** /streɪn/

1. **напруга, напруження**
2. **навантаження, перенапруження** (про м'яз - "the usual type of chair puts an *enormous strain on the spine*")
3. **штам**
4. **сорт рослини або вид тварини**

127) **stray** /streɪ/

дієслово:

1. **заблукати, заблудити** ("dog owners are urged not to allow their dogs to *stray*")
2. **відхилятися** (від певної теми), **збитися**

прикметник:

1. **загублений, заблудлий**

іменник:

1. **бездомний** (про тварину) ("Who owns that *cat?*" "I don't know. I think it must be a *stray.*")

128) **stretch** /stretʃ/

іменник:

1. **ділянка** (a *treacherous stretch of road*)
2. **розтяжка, еластичність**

дієслово:

1. **втягуватися, розтягуватися** (про тканину) ("my sweater *stretched in the wash*")
2. **потягнутися** ("the cat *yawned and stretched*")
3. **простягатися** ("the beach *stretches for over four miles*")
4. **розтягнути** ("the cost of the court case has *stretched their finances to the limit*")

121) **steep** /sti:p/

1. **Крутий, надмірний, стрімкий, різкий** (“she pushed the bike up the steep hill”)

122) **steer** /stiə:/

1. **Керувати, управляти, направляти** (“he steered the boat slowly toward the busy quay”)
2. **Порада**
3. **Кастрований бик**

131) **sustain** /sə'steɪn/

1. **Підтримувати, забезпечувати** (“The soil in this part of the world is not rich enough to sustain a large population.”)
2. **Витримувати, вдержувати** (“he died after sustaining severe head injuries”).

132) **swathe** /sweɪð/

1. **Бинт, бандаж**
2. **тут: смуга, валка, прокіс**
3. **обгортати, бинтувати** (“his hands were swathed in bandages”)

133) **surge** /sɜ:dʒ/

1. іменник - **хвиля, прилив** (“flooding caused by tidal surges”)
2. дієслово - **наростати, підніматися, здійматися** (“the journalists surged forward”)

134) **take aback** /teɪk ə'bæk/

1. **Вражати, дивувати, ставити в безвихідь** (“The news really took us aback.”)

129) **summit** /'sʌm.ɪt/

1. **вершина, пік, верхівка**
2. **саміт, важлива ділова зустріч між представниками уряду двох країн** (a summit conference)

130) **supercilious** /,su:.pə'sɪl.i.əs/

2. **Презирливий, підозрілий** (“a supercilious lady's maid”)

138) **trace** /treɪs/

1. **щось виявити, дослідити**
2. **копіювати, креслити** (під копірку) (“trace a map of the world onto a large piece of paper”)

139) **undulating** /'ʌndʒələɪtɪŋ/

1. **Хвилястий, хвилеподібний** (“the undulating country lanes of Northern Ireland”)

140) **to unfurl** /ʌn'fɜ:rl/

1. **розгортати, розкривати, розпускати** (a man was unfurling a sail)

141) **vast** /vɑ:st/

1. **прикметник - величезний, неосяжний** (“a vast plain of buffalo grass”)

2. іменник - **простір**

135) **terrain** /tə'reɪn/

1. **місцевість, ландшафт, рельєф** (*they were delayed by rough terrain*)

142) **vertigo** /'vɜː.tɪ.gəʊ/

1. **запаморочення** (*She can't stand heights and has always suffered from vertigo.*)

136) **tidal** /'taɪd-əl/

1. **приливний, припливний, припливно-відпливний** (*“the river here is not tidal”*)

143) **violation** /,vaɪ.ə'leɪ.ʃən/

1. **Порушення, правопорушення** (*“the aircraft were in violation of UN resolutions”*)

137) **totter** /'tɒt.ər/

1. **Йти хитаючись, іти хиткою ходою** (*“a hunched figure was tottering down the path”*)

144) **to weave** /wi:v/

1. **переплітатися, звиватися**
2. **ткати** (*he weaves colourful, cinematic plots*)

145) **wield** /wi:ld/

1. **тримати, володіти, орудувати** (*“a masked raider wielding a handgun”*)

146) **whirlpool** /'wɜːl.pu:l/

1. **Вир, водоверт, коловорот**
2. **Джакузі** (*Some health clubs have whirlpools and steam rooms.*)

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Cambridge Dictionary: <https://dictionary.cambridge.org/>
2. Google Translate: <https://translate.google.com/?hl=uk&tab=TT>
3. Reverso Context:
<https://context.reverso.net/%D0%BF%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%B2%D0%BE%D0%B4/>
4. https://en.wikipedia.org/wiki/Norwegian_County_Road_17

СПИСОК ДОВІДКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бібіков С. Трипільська культура. Археологія Української РСР, т. I. Київ, 1971.
2. Улоф П Гаральдсон // Універсальний словник-енциклопедія. — 4-те вид. — К. : Тека, 2006.